

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.581/2019/4.szám

A felperes:

felperes neve

A felperes meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Pap Gábor ügyvéd

Az alperes:

alperes neve

Az alperes meghatalmazott jogi képviselője:

Kolozsvári és Waldmann Ügyvédi Iroda (ügymintázó ügyvéd: Dr. Waldmann Gábor)

A per tárgya:

Devizaszerződés érvénytelenségének megállapítása és jogkövetkezményeinek levonása

Az elsőfokú bíróság neve és megfellebbezett határozatának száma:

Gyulai Törvényszék, 10.P.20.040/2018/52.

A fellebbezést benyújtó fél és a fellebbezés száma:

Felperes, 10.P.20.040/2018/53. és 56.

K Ö Z B E N S Ő Í T É L E T

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a megfellebbezett rendelkezését részben megváltoztatja, és megállapítja, hogy a peres felek között 2009. december 16. napján létrejött kölcsönszerződés érvénytelen.

A felperes fellebbezési eljárással kapcsolatos költségét 148 353 (száznegyvennyolcezer-háromszázötvenhárom) Ft-ban, az alperesét 40 000 (negyvenezer) Ft-ban állapítja meg.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás

A tényállás

- [1] Az alperes jogelődje, a **(alperesi jogelőd neve)** Zrt. (a továbbiakban: alperes) és a felperes 2009. december 16. napján **(kölcsönszerződés száma)** számmal jelölt devizaalapú kölcsönszerződést kötöttek a felperes által megvásárolni kívánt **(gpmű frg.rszm.-a)** forgalmi rendszámú Audi típusú gépjármű vételárának finanszírozására. A felek az egyedi szerződésben rögzítették a havi törlesztőrészek összegét (31 379 Ft), esedékességét, az összes törlesztőrészlet összegét (2 604 457 Ft), a törlesztőrészek számát (83 db) és a teljes hiteldíjmutatót [THM] (18,15 %). A mértékadó devizanemet svájci frankban (CHF) határozták meg. A kamat és az árfolyamváltozás I. elszámolási módjaként ún. „HAVI FIX” konstrukciót választották, amely szerint a szerződés fix

törlesztőrészekkel rendelkező devizaalapú finanszírozás. Tartalmazta a szerződés, hogy a kamatváltozás és az árfolyamváltozás I. elszámolása a futamidő végén történik, a fizetendő kamatváltozás és árfolyamváltozás I. esetén a futamidő - azonos törlesztőrészek mellett - meghosszabbodik, a visszajáró árfolyamváltozás I-et a kölcsönbeadó visszaautalja a kölcsönbevevőnek.

- [2] A 2. pont rögzítette a szerződés elválaszthatatlan részét képezi a hitelező hitelezési tevékenységére vonatkozó **(üzletszabályzat száma)**. megjelölésű üzletszabályzata (Üsz.). A 3. pontban foglaltak szerint a felperes kijelentette, hogy a kölcsönszerződésben és az annak elválaszthatatlan részét képező opciós szerződésben, Üsz-ben, hirdetményben foglaltakat megértette, azokat a szerződés aláírásával magára nézve kötelezőnek ismerte el, az Üsz. átvételét aláírásával nyugtázta.
- [3] Az Üsz. a jelen jogvita és a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns alábbi rendelkezéseket tartalmazta:
- [4] - I.8.: „Havi Fix konstrukció: Amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a Kölcsönbevevővel a Kamatváltozás és Árfolyamváltozás I. elszámolása a futamidő végén történik, amennyiben a futamidő alatt nem következik be rendkívüli árfolyamesemény.”
- [5] - I.17.: „Mértékadó devizanem: Az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem.”
- [6] - I.20.: „Árfolyam: a Takarékbank Zrt. által a mértékadó devizanemre „MTB Deviza árfolyamon” jegyzett hivatalos forintban kifejezett árfolyam.”
- [7] - I.21.: „Rendkívüli árfolyamesemény: Rendkívüli árfolyameseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25 %-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest, vagy egyéb a Magyar Nemzeti Bank, mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (pl. intervenciós sáv eltolása, egyéb pénzüpi szabályok megváltozása), amely a forint árfolyamát a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja.”
- [8] - I.22.: „Mértékadó árfolyam: A mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejötte napján”.
- [9] - I.23.a.: „Árfolyamváltozás I.: a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet:
- Árfolyamváltozás I. = fizetési kötelezettség x [(fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam/mértékadó árfolyam) - 1].
- [10] Emellett az Üsz. I. fejezete meghatározta az ügyleti kamat (I.16.), a törlesztőrészlet (I.15.), a mértékadó törlesztőrészlet (I.19.) fogalmát, a V.3. pont az ügyleti kamat számításának a képletét.
- [11] - V.4.: „Az esedékessé váló törlesztőrészletekre jutó Árfolyamváltozás I-et a Hitelező utólag - a Hirdetményben közzétett gyakorisággal - terheli ki, amennyiben a még ki nem terhelt valamennyi Árfolyamváltozás I. összege legalább a hirdetményben meghatározott mértéket eléri. A szerződés megszűnésekor a Hitelező a ki nem terhelt valamennyi Árfolyamváltozás I-et kiterheli illetve jóváírja.”
- [12] - V.6.: „Amennyiben a Kölcsönbevevő a szerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a Hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni.”
- [13] - VI.5.: „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem” nem forint (HUF) a kölcsönszerződés devizaalapú szerződés, amely esetben a Kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatot. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke euró esetében a mindenkori intervenciós sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az euró keresztárfolyamának változása.”
- [14] A XIII. fejezet a „HAVI FIX” konstrukcióra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazta.

- [15] - A XIII.1.: „A kölcsönszerződés futamideje a felek minden egyéb külön jognyilatkozata nélkül meghosszabbodik a Kamatváltozás és az Árfolyamváltozás I. megfizetésére rendelkezésre álló fizetési határidő időpontjáig.”
- [16] - XIII.4.: „Rendkívüli árfolyamesemény bekövetkezte esetén a Hitelező jogosult az esedékessé vált törlesztőrészekre jutó Árfolyamváltozás I-et a rendkívüli árfolyamesemény bekövetkeztét követően a kölcsönszerződés futamidejének lejártát megelőzően kiterhelni.”
- [17] A felek az alperes javára a kölcsön biztosítékeként vételi jogot alapítottak a finanszírozott gépjárműre 2009. december 18-án kötött szerződéssel, mely rögzítette, hogy a hitelező a vételi jogát a szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt, de legfeljebb addig az időpontig gyakorolhatja, amíg a kölcsönszerződésből eredő tartozását a kölcsönbeevő maradéktalanul nem teljesítette.
- [18] A szerződést az alperes és a (V.) Kft. között létrejött együttműködési megállapodás alapján az autókereskedő munkavállalója írta alá az alperes képviselőjében.
- [19] Az alperes a 2009. december 18-án kelt a felperes által aláírt okiratban adott tájékoztatást az árfolyamkockázatról.
- [20] Az alperes a szerződést 2013. október 9. napján felmondta, és vételi jogát gyakorolta.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [21] A felperes többször módosított keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 1 327 542 Ft megfizetésére és a gépjármű törzskönyvének a kiadására. Keresete indokaként előadta, hogy a kölcsönszerződés nem tartalmazta a hitel- és pénzügyintézetekről szóló 1996. évi CXII. tv. (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában írt kötelező tartalmi elemeket: nem tünteti fel a szerződés tárgyát devizaösszegben, sem pedig azt a képletet, amely alapján az kiszámítható, a kamatot és a költségeket, továbbá a THM és a költségek meghatározása nem felel meg a Hpt. rendelkezéseinek. Hivatkozott arra, nem kapott megfelelő tájékoztatást az árfolyamkockázatról, ezért az annak viselésére vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelenek. Az Üsz. nem vált a szerződés részévé, mert annak tartalmát vele nem ismertették, illetve egyedileg nem tárgyalták meg. A szerződés alaki okból is érvénytelen, mivel azt egyetlen személy írta alá, aki képviselői jogosultsággal nem rendelkezett, továbbá arra is, hogy a szerződés aláírása nem a tanúk jelenlétében történt, ezért az nem teljes bizonyító erejű magánokirat.
- Az opciós szerződés annak járulékos jellege miatt érvénytelen, ezért az alperes nem jogosult a törzskönyv birtokban tartására. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a tőkeösszeg, valamint ügyleti kamatként a szerződésben kikötött kamatfelár és a piaci forint kamat (24 %) megfizetésére köteles, levezetett számítása szerint a követelt összegű túlfizetése keletkezett.
- [22] Az alperes ellenkérelmében nem vitatta az ügyleti kamat feltüntetésének hiánya miatti érvénytelenségi okot, kérte az ügyleti kamat pótlásával a szerződés érvényessé nyilvánítását akként, hogy az induló ügyleti kamatláb 16,10 %. Egyebekben a kereset elutasítását kérte, vitatva, hogy a keresetben megjelölt egyéb okból a szerződés érvénytelensége megállapítható.

Az elsőfokú ítélet

- [23] Az elsőfokú bíróság ítéletében a felek szerződését érvényessé nyilvánította akként, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékban kifejezett mértékét 16,10 %-ban tüntette fel. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Részletesen kifejtett indokai szerint alaptalannak találta a képviselői jog hiányára alapított érvénytelenséggel kapcsolatos felperesi érvelést. Megállapította, a felperes a szerződésben rögzített írásbeli nyilatkozatában elismerte az általános szerződési feltételek megismerését, és annak elfogadását, ezáltal az Üsz. a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban: Ptk.) 205/B. § (1) bekezdése alapján a szerződés részévé vált. Rámutatott, az általános szerződési feltételek sajátossága, hogy azok egyedileg nem kerülnek megtárgyalásra,

- továbbá utalt arra, sem a Hpt., sem a Ptk. nem követeli meg a szerződés teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalását, az írásba foglalás követelményének az egyszerű okirati forma is megfelel.
- [24] Megállapította, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat aláírására a szerződéskötést követően került sor, ezért annak figyelmen kívül hagyásával a szerződés és az egyéb okiratok alapján kellett vizsgálni, hogy a felperes kapott-e, illetve milyen tartalommal tájékoztatást az árfolyamkockázatról. Megállapította, a „mértékadó devizanem (CHF)” szerződési feltételt az egyedi kölcsönszerződés rögzíti, az egyedileg megtárgyalásra került, ezért megállapítható, hogy a felek devizaalapú kölcsönszerződést kötöttek, melynek tényét a finanszírozási kérelem tartalma is igazolja. Önmagában az, hogy külön kockázatfeltáró nyilatkozat a szerződéskötést megelőzően nem készült, nem eredményezi a Hpt. rendelkezéseibe ütközés miatt a szerződés semmisségét a Ptk. 200. § (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel. A szerződés rendelkezéseiből (választott deviza konstrukció, mértékadó devizanem) és az Üsz. megjelölt pontjaiból (I.8., 17., 19., 20., 21., 22., 23., V.4., XIII.1., 4.) gondos átolvasás és megfelelő értelmezés mellett egyértelműen megállapítható, hogy a kölcsönszerződés árfolyamkockázattal jár. Kiemelte, a VI.5. pont kifejezetten tartalmazza, hogy az árfolyamváltozásból eredő kötelezettséget hogyan terheli ki az alperes, annak mértékét, esedékességét az Üsz. további rendelkezései rögzítik. Mindezek alapján egyértelműen megfogalmazásra került, hogy az árfolyamkockázatot a felperesnek kell viselnie, és világos az is, hogy annak nincs maximuma, korlátja. Részletesen kifejtett érvei szerint ez a tájékoztatás megfelel az EUB C-26/13., C-51/17., C-227/18. számú ítéletében megfogalmazott követelményeknek is. Utalt arra, a fogyasztó felperesnek módjában lett volna időt kérni a szerződés és az annak részét képező Üsz. áttanulmányozására, az pedig, hogy a felperes nem emlékezett a dokumentációkra illetve azok tartalmára, nem értékelhető az alperes terhére.
- [25] Megállapította, a kölcsönszerződés tartalmazta forintban a kölcsön és a törlesztőrészletek összegét, meghatározta a mértékadó devizanemet, ennek alapján a szerződés tárgya meghatározott. Hangsúlyozta, nem volt olyan jogszabályi előírás, hogy azt CHF-ben is fel kellett volna tüntetni, ezért a szerződés megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltaknak is.
- [26] Rámutatott, a szerződés rendelkezéseiből kitűnően a felperest kamatfizetési kötelezettség terhelte, az induló ügyleti kamat értékét azonban a szerződés nem tüntette fel, amely a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján annak semmisségét eredményezi. Az érvénytelenségi okot kiküszöbölhetőnek találta, és az alperes által végzett számításban szereplő kamat alapulvételével a szerződést érvényessé nyilvánította. Kifejtett indokai szerint alaptalannak találta a felperes által hivatkozott egyéb érvénytelenségi okokat [Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pont, egyéb pénzügyi előírások megsértése]. Megállapította, mindezek miatt az opciós szerződés érvénytelensége járulékos jellege miatt nem állapítható meg. Utalt arra, az alperes az opciós jogát az erre nyitva álló határidőn belül gyakorolta, ezért a törzskönyv kiadására sem látott lehetőséget.

A fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem

- [27] A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet keresete szerinti megváltoztatását kérte. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság állást foglalt a képviseleti jog hiányával kapcsolatban, az erre alapított keresetétől ugyanis a Szegedi Járásbíróságon benyújtott keresetmódosítást tartalmazó beadványában elállt. Vitatta az elsőfokú bíróság álláspontját, hogy az Üsz. a szerződés részévé vált. Ezt nem bizonyítja a szerződésben rögzített nyilatkozat, mert a szerződéskötéskor a tanúk nem voltak jelen, e tény a bizonyítási teher megfordulását eredményezte, az elsőfokú bíróság azonban a szükséges bizonyítást e körben nem folytatta le. Az általános szerződési feltételek tartalmáról való tájékoztatás hiányában azok nem válhattak a szerződés részévé. Hangsúlyozta, az alperes tájékoztatási kötelezettségét - helyesen - a Ptk. 205. § (3) bekezdése és a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdése egyaránt előírja. Kiemelte, a kockázatfeltáró nyilatkozat a szerződéskötést követően készült, ezért az egyéb körülmények vizsgálatával kell megállapítani azt, hogy nyújtott-e az alperes az árfolyamkockázatról tájékoztatást, illetve, a nyújtott tájékoztatás világos és érthető volt-e.

Megítélése szerint az elsőfokú bíróság e kérdés eldöntésénél szintén figyelmen kívül hagyta a nyilatkozatait, azt az előadását is, hogy a szerződés aláírásakor hallott először arról, hogy a szerződés CHF alapú, továbbá, hogy a kapott tájékoztatás szerint a szerződés fix törlesztésű, és a fix konstrukció esetén „semmi nem változhat”. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság az ezzel összefüggésben előterjesztett tanúbizonyítási indítványát mellőzte. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta azt is, hogy a Kúria mellett felállított Konzultációs Testület akként foglalt állást, hogy nem minősül megfelelő tájékoztatásnak, ha az árfolyamkockázat viselése csupán kikövetkeztethető a szerződés egyes rendelkezéseiből, mint ahogyan az a jelen esetben is megállapítható. Téves az elsőfokú ítélet azon megállapítása is, hogy a nyújtott tájékoztatás megfelel a C-51/17. számú EUB döntésnek. A kölcsönszerződés a szerződés tárgyának devizában való feltüntetése hiányában a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja alapján érvénytelen. Megítélése szerint téves az a megállapítása is, hogy a szerződés az 1/2016. PJE határozat követelményeinek megfelel, mert a szerződésben, vagy annak mellékletében szerepelnie kell annak a számítási módnak, képletnek, amely alapján a kölcsön kirovó pénznemben meghatározott egyenértéke kiszámítható. A kölcsönszerződésben ez nem szerepel, hanem csak az Üsz-ben, az pedig nem vált a szerződés részévé.

[28] Érvélése szerint az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg az induló ügyleti kamat értékét, a felülvizsgált elszámolás ennek alapjául nem szolgálhat, a kamat megállapításához a bíróságnak szakértői véleményt kellett volna beszereznie.

[29] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, hangsúlyozva, hogy az elsőfokú bíróság a jogszabályoknak, az EUB döntéseinek és a kialakult bírói gyakorlatnak megfelelő döntést hozott. Az árfolyamkockázatról megfelelő tájékoztatást adott, melyet igazol az egyedi szerződés, az Üsz. ezzel kapcsolatos pontjai és a kockázatfeltáró nyilatkozat.

Az ítélet tábla döntésének indokai

[30] A polgári eljárásban a kereseti kérelemhez kötöttség elve érvényesül, amelyet a másodfokú eljárásban a perben alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. tv. (a továbbiakban: Pp.) 253. § (2) bekezdése juttat kifejezésre. Ennek értelmében a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálja felül. A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet keresete szerinti megváltoztatását kérte. A keresetét azonban többször módosította, ily módon a kérelemhez kötöttség elvére tekintettel az ítélet táblának mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy mi volt az elbírálandó kereset. A felperes eredeti keresetében a kölcsönszerződés érvénytelenségét több érvénytelenségi okra alapította. Módosított keresetének jogalapját a 2016. december 19. napján kelt, a Szegedi Járásbíróság előtti P.23.148/2016/3. számú beadványában konkretizálta. Lényeges emellett, hogy jogorvoslati kérelmének indokolása nem érintette valamennyi módosított keresetében előadott érvénytelenségi okot, és utalást sem tartalmazott arra, hogy az elsőfokú bíróság által megalapozatlannak tekintett egyéb érvénytelenségi okokra alapított keresetét is fenntartja. Ezért az ítélet tábla úgy tekintette, hogy fellebbezése az elsőfokú ítéletnek kizárólag azoknak az érvénytelenségi okoknak a megalapozatlanságával kapcsolatban elfoglalt álláspontját támadja, amelyre nézve jogorvoslati kérelme indokolást tartalmaz.

[31] A felperes a módosított keresetét tartalmazó beadványában keresete jogalapjaként megjelölte a Hpt. 47. § (1) és (2) bekezdését, valamint a Ptk. 217. §-át, mint a kölcsönszerződés alaki okból való érvénytelenségét megalapozó jogszabályi hivatkozásokat. A per későbbi szakaszában sem tett olyan nyilatkozatot, hogy azt már nem tartja fenn, ezért alaptalanul kifogásolta a fellebbezésében, hogy az elsőfokú bíróság érdemben állást foglalt az érvénytelenségi okot illetően, ugyanakkor az ezzel kapcsolatos fellebbezési előadás akként értelmezendő, hogy a felperes - ezen túl - nem kifogásolta az elsőfokú ítélet álláspontját, ezért azt az ítélet táblának nem kellett vizsgálnia.

[32] A felperesnek az a hivatkozása, hogy az Üsz. nem vált a szerződés részévé, alapvetően a szerződés létrejöttét érintő kérdés, mert a szerződés lényeges feltételeit részben az Üsz-ben rögzített általános

szerződési feltételek tartalmazzák. A felperesnek nem volt ugyan a szerződés létre nem jöttére alapított keresete, azonban nem volt mellőzhető e hivatkozás vizsgálata, mert az, hogy megalapozottak-e az egyes érvénytelenségi hivatkozások, attól függenek, hogy az Üsz. a szerződés részévé vált-e. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a Ptk. 205/B. § (1) bekezdése alapján az általános szerződési feltétel két feltétel együttes teljesülése esetén válik a szerződés részévé: ha annak tartalma az általános szerződési feltétel alkalmazójával szerződő másik fél számára megismerhető, és a másik fél azt elfogadja. Az elfogadás ráutaló magatartással is megvalósulhat. A felperes a keresetében egyértelmű előadást tett arra, hogy az Üsz-t átvette, és ott kifejtett álláspontja szerint az azért nem vált a szerződés részévé, mert annak tartalmát vele nem ismertették, illetve az abban foglaltak nem kerültek egyedileg megtárgyalásra. A felperes fellebbezésében ez utóbbi hivatkozását már nem tartotta fenn, ezért az ítéltábla csupán utal arra, hogy az egyedi megtárgyaltság hiányával kapcsolatos érvelés az általános szerződési feltételnek minősítés szempontjából bír jelentőséggel, mert a szerződési feltétel akkor minősül általános szerződési feltételnek, ha az egyik fél egyoldalúan több szerződés megkötése céljából a másik közreműködése nélkül határozza meg azt [Ptk. 205/A. § (1) bekezdés]. Az általános szerződési feltételek tartalmáról az alperesnek a felperest tájékoztatnia kellett. Külön tájékoztatási kötelezettség az általános szerződési feltételek kidolgozóját csak a szokásos szerződési gyakorlattól, a szerződésre vonatkozó rendelkezésektől lényegesen, vagy valamely korábban, a felek között alkalmazott kikötéstől eltérő általános szerződési feltétel esetén terheli [Ptk. 205/B. § (2) bekezdés], a felperes azonban ilyen konkrét általános szerződési feltételt maga sem jelölt meg.

[33] Az előzőekben írtak szerint a felperes személyes előadásából kitűnően az alperes az általános szerződési feltételek megismerhetőségét biztosította, az elfogadás pedig megvalósult azzal, hogy a felperes nem jelezte, az átvett üzletszabályzatot nem fogadja el. Minderre tekintettel megállapítható, hogy az Üsz. a kölcsönszerződés 3. pontjában rögzített nyilatkozattól függetlenül a szerződés részévé vált. Ezzel összefüggésben tehát bizonyítás lefolytatására nincs szükség, így nincs jelentősége annak sem, hogy a nyilatkozatot egyszerű magánokirat vagy teljes bizonyító erejű magánokirat tartalmazta.

[34] A felperes a szerződés Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja szerinti érvénytelenségét arra alapította, hogy az nem tartalmazza a szerződés tárgyát, mivel a kölcsön összege devizában nem került a szerződésben feltüntetésre, továbbá nem tartalmaz olyan számítási módot vagy képletet, amely alapján annak összege devizában meghatározható. A fentiekben írtakra tekintettel alaptalan, hogy az Üsz. nem vált a szerződés részévé, így az egyedi szerződésben forintban rögzített kölcsönösszeg és az Üsz. I.20. pontjában megjelölt alkalmazandó átváltási árfolyam alapján a szerződés tárgya devizában kiszámítható.

[35] A felperes Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjára alapított érvénytelenséget érintő fellebbezés annyiban alapos, hogy az elsőfokú bíróság az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértésével nyilvánította a kölcsönszerződést érvényessé. A felperes eredeti keresetében hivatkozott a kölcsönszerződés Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjára alapított érvénytelenségére, módosított keresete jogalapjaként e jogszabályhelyet azonban már nem tüntette fel. Azt, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjára alapított érvénytelenségi okot már nem tartja fenn, a 2018. augusztus 30. napján érkezett beadványában egyértelművé is tette (Gyulai Törvényszék 10.P.20.070/2018/8.). Tény, hogy a 2018. október 26. napján érkezett 18. sorszámú beadványában ismételten hivatkozott a szerződés semmisségére az ügyleti kamat feltüntetésének hiánya miatt, ez azonban a Pp. 146/A. § (1) bekezdése szerint meg nem engedett keresetváltoztatásnak minősül, amelyet az alperes hozzájárulásának hiányában az elsőfokú bíróságnak a (6) bekezdés alapján végzéssel el kellett volna utasítania. Az alperes viszontkeresetet nem terjesztett elő, ennek hiányában pedig a szerződést nem nyilváníthatta volna érvényessé. Ezért a fellebbezés kapcsán csupán megjegyzi az ítéltábla, az alperes a szerződés rendelkezései alapján az induló ügyleti kamatlábat kiszámította, ezt a számítást a felperes elfogadta (10.P.20.040/2018/8. számú beadvány). Egyebekben pedig a Kúria a perbelivel

megegyező tartalmú szerződési feltételeket úgy ítélte meg, hogy azok alapján az induló ügyleti kamatláb kiszámítható, és a kapott eredménynek megfelelő kamatmértékkel a szerződés érvényessé nyilvánítható (Gfv.VII.30.050/2016/10.). Mindezekre tekintettel - a perbeli tényállás alapján - szakértői bizonyítás lefolytatása szükségtelen. A fentiekben írt lényeges eljárési szabálysértés azonban az alább kifejtendők szerint az érdemi döntésre nincs hatással.

- [36]hivatkozott arra a felperes, hogy nem kapott az alperestől megfelelő tájékoztatást az ügylet árfolyamkockázatára vonatkozóan. A perben nem volt vitatott, hogy a felek devizaalapú kölcsönszerződést kötöttek egymással, amelynek lényege, hogy a felek a hitelező és az adós kölcsönszerződésből fakadó pénztartozását egyaránt devizában határozzák meg (kirovó pénznem), és azt mindkét fél forintban köteles teljesíteni (lerovó pénznem). E szerződéstípusnál az adós viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése a csökkenését eredményezi (6/2013. PJE határozat I. pont). Az árfolyamkockázat tehát a kirovó és a lerovó pénznem eltéréseiből adódó szükségképpen és automatikus következmény (6/2013. PJE határozat III.2.a. pontjához tartozó indokolás). Az árfolyamkockázatról való tájékoztatás hiánya, illetve nem megfelelősége az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő általános szerződési feltételek tisztességtelenség okán való érvénytelenségét eredményezi. A Kúria 2/2014. PJE határozatának 1. pontja értelmében a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot - a kedvezőbb kamatmérték ellenében - korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek a tisztességtelensége főszabályként nem vizsgálható. E rendelkezés tisztességtelensége - figyelemmel a Ptk. 209. § (5) bekezdésében foglaltakra - csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető.
- [37] Az Európai Unió Bírósága több, az elsőfokú ítéletben is hivatkozott határozatában meghatározta azokat a szempontokat, amelyek figyelembevételével a nemzeti bíróságnak vizsgálni kell a devizaalapú kölcsönszerződések árfolyamkülönbözet viselésére vonatkozó kikötéseinek tisztességtelenségét.
- [38] Az EUB C-26/13., C-186/16., C-51/17. számú ítéletében a 93/13. EGK tanácsi irányelv 4. cikk (2) bekezdésének értelmezése során akként foglalt állást, az általános szerződési feltétel akkor felel meg a világos és érthető megfogalmazás követelményének, ha abból az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó egyrészt fel tudja ismerni, hogy a devizaalapú kölcsönszerződés megkötésével bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal, mivel a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, és az a pénzügyi kötelezettségeire kiható, akár jelentős mértékű gazdasági következménnyel is járhat (konjuktív feltételek). Az irányelv hivatkozott rendelkezését tehát akként kell értelmezni, hogy az a követelmény, amely szerint a szerződési feltételeket világosan és érthetően kell megfogalmazni, arra kötelezi a pénzügyi intézményeket, hogy elegendő tájékoztatást nyújtsanak a kölcsönbevevők számára ahhoz, hogy utóbbiak tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak, vagyis a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni a szerződéskötéskor, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így árfolyamkockázat esetén azt, hogy a jövedelme szerinti pénznem leértékelődésével annak hatása a fizetési kötelezettségeire korlátlan.
- [39] A Ptk. 205. §-ának (3) bekezdése szerint a felek a szerződés megkötésénél együttműködni kötelesek és tájékoztatniuk kell egymást a megkötendő szerződést érintő minden lényeges körülményről. Ezt az általános együttműködési és tájékoztatási kötelezettséget fogyasztónak minősülő ügyféllel kötendő devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén - ideértve a devizaalapú szerződéseket is - a Hpt. 203. §-a akként konkretizálta, hogy a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásulvételét az ügyfélnek aláírásával kellett igazolnia. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a szerződéskötést követően 2013. évi

12. hó 18. napján aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat nem értékelhető a Hpt. - szerződéskötéskor hatályos - 203. § (4) és (5) bekezdésében írt tájékoztatási kötelezettség teljesítéseként, továbbá azt is, hogy önmagában e jogszabályi rendelkezés megsértése a Ptk. 200. § (2) bekezdésében írtakra figyelemmel nem eredményezi a kölcsönszerződés érvénytelenségét. Az árfolyamkockázatról, mint a szerződés lényeges körülményéről a szerződéskötést megelőzően kell tájékoztatást adni. Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást ugyanakkor nem feltétlenül kellett tartalmaznia külön kockázatfeltáró nyilatkozatnak, az szerepelhet a szerződésben is. A peres felek által kötött egyedi kölcsönszerződés az árfolyamkockázatról nem nyújtott tájékoztatást (P.23.148/2016/13.A/9.). Kifejezett tájékoztatás hiányában pedig a szerződés rendelkezései [az annak részét képező Üsz.], illetve a szerződéskötéskor szóban kapott tájékoztatás alapján kellett vizsgálni, hogy a fogyasztó alappal gondolhatta-e, hogy őt nem terheli árfolyamkockázat, és hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, az fizetési kötelezettségeit nem befolyásolja hátrányosan (konjunktív feltételek).

[40] Jelen ügyben az alperes a szerződéskötést megelőzően, általa is hivatkozottan az Üsz. különböző pontjaiban nyújtott tájékoztatást az árfolyamkockázatról (P.23.148/2016/8.A/2.).

[41] A Kúria által alakított bírói gyakorlat (Gfv.VII.30.024/2019/5., Gfv.VII.30.024/2019/5.) szerint nem fogadható el a pénzügyi intézményt terhelő tájékoztatási kötelezettség teljesítéseként, ha a fogyasztó több, külön okiratban szereplő szerződési feltétel együttes értelmezése, vagy több rendelkezés egybevetése alapján csak kikövetkeztetni tudja az árfolyamkockázat mibenlétét, fizetési kötelezettségére gyakorolt hatását. Amennyiben a szerződési feltételek összetett, nem áttekinthető szerkezeti kialakítása miatt az árfolyamkockázattal kapcsolatos összefüggéseket - az eltérő helyen lévő kikötések felkutatásával és értelmezésével - magának a fogyasztónak kell megkísérelnie azonosítani és felismerni, az általános szerződési feltételek érintett kikötései nem tekinthetők világosnak és egyértelműnek.

[42] Az Üsz. tényállásban ismertetett kikötései alapján a felperes azt felismerhette, hogy a kölcsönszerződéshez árfolyamkockázat kapcsolódik, továbbá, hogy azt a kölcsönbevevőnek kell viselnie. Ezt a külön fejezetben, azon belül is elkülönülten található VI.5. pont világosan és érthetően megfogalmazza. Azt - a megfelelő tájékoztatáshoz szükséges tény - azonban, hogy a kockázatviselésnek nincs felső határa, és az a felperes fizetési kötelezettségére milyen hatást gyakorol, nevezetesen, hogy a futamidő alatt bekövetkezhetsz a forint súlyos leértékelődése, amely előre nem látható, és előre nem kiszámítható olyan többletfizetési kötelezettséget eredményezhet a számára, amely korlátlan (nincs felső határa, maximuma) az az Üsz. - tényállásban részletezett - több, különböző helyen, nem áttekinthető szerkezetben szereplő, számos esetben homályos megfogalmazású szerződési feltétel együttes értelmezése és egybevetése alapján - gondos, körültekintő olvasást követően is - legfeljebb csak kikövetkeztethető volt a felperesi fogyasztó számára. A Kúria már hivatkozott álláspontjára figyelemmel az általános szerződési feltételek ilyen szabályozási megoldása nem felel meg az átláthatóság követelményének, nem tekinthető világosnak, és egyértelműnek. Ezért az árfolyamkockázat fogyasztóra telepítése tisztességtelen, vagyis a felperesi fogyasztó - a 93/13. EKG irányelv 6. cikk (1) bekezdése alapján - nem kötelezhető az árfolyamkockázat viselésére. Miután a devizaalapú konstrukció és az abból adódó fogyasztót terhelő árfolyamkockázat a perbeli kölcsönszerződésnek lényeges, a főszolgáltatással szemben teljesítendő ellenszolgáltatás mértékét alapvetően befolyásoló eleme az érintett szerződési kikötések érvénytelensége, az a szerződés egészének érvénytelenségét eredményezi.

[43] Mindezekre tekintettel az ítéletábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, megfellebbezett rendelkezését részben megváltoztatta, és a Pp. 213. § (3) bekezdése alapján közbenső ítéletével a szerződés érvénytelenségét megállapította.

[44] A perbeli kölcsönszerződés az ún. DH törvények hatálya alá tartozik, a 2014. évi XL. tv. (DH2. tv.) 37. § (1) bekezdése szerint a Ptk. 237. §-ában meghatározott érvényessé vagy hatályossá nyilvánítás

jogkövetkezmények alkalmazásáról az elsőfokú bíróságnak kell döntenie és ennek alapján hozható döntés a felperes marasztalási keresetének a megalapozottságát illetően.

[45] Az ítéletábra a peres felek fellebbezési eljárással kapcsolatos költségét a Pp. 252. § (4) bekezdésének megfelelő alkalmazásával csupán megállapította, annak viseléséről az elsőfokú bíróság dönt. A megállapított perköltség összege a felperes által megfizetett fellebbezési illetéket és a felek képviselétével a másodfokú eljárásban felmerült a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, (5) bekezdése és 4/A. §-a alapján - kis kerekítéssel - meghatározott ügyvédi munkadíjat foglalja magában.

Szeged, 2020. február 26.

Dr. Béri András sk.
a tanács elnöke

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra sk.
ábrlabíró